

MODELI ORGANIZACIJE NASTAVE U VRIJEME PANDEMIJE KORONA VIRUSA SARS-COV-2 (COVID-19) ZA ŠKOLSKU 2021./2022. GODINU S HIGIJENSKO-EPIDEMIOLOŠKIM UPUTAMA

S obzirom da su i dalje na snazi mjere i preporuke za sprječavanje zaraze i širenja koronavirusa na području Županije Posavske (u daljnjem tekstu: Županija), Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) razradilo je tri modela organizacije nastave za školsku 2021./2022. godinu, kojima se osigurava ravnotežu između prava na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu djeteta/učenika uz poštivanje mjera držanja fizičke distance između učenika, učitelja/nastavnika i ostalih osoba u školi, nošenje zaštitne maske i redovite higijene ruku.

Prvi model organizacije nastave je neposredna organizacija nastave, drugi model je kombinirani i po njemu bi se u tjednim turnusima naizmjenično odvijala neposredna nastava u školi i na daljinu. U slučaju nepovoljne epidemiološke situacije u Županiji, koja bi uvjetovala uvođenje restriktivnijih mjera za sprečavanje širenja infekcije u smislu zatvaranja stanovništva u njihove domove („*Lockdown*“), kao jedina opcija za organizaciju nastavnog procesa ostala bi primjena trećeg modela, odnosno nastave na daljinu (*online nastava*).

Treći model bi se primjenjivao i u svim drugim situacijama koje bi spriječile jednog ili više učenika ili učitelja/nastavnika u neposrednom sudjelovanju u nastavnom procesu u školi (pripadanje izrazito ranjivoj tj. vulnerabilnoj skupini osoba, kronične bolesti kod učenika ili članova obitelji, samoizolacija jednog ili skupine učenika/nastavnika, potvrđena zaraza COVID-19 učenika ili nastavnika).

Modeli se tijekom nastavne godine mogu mijenjati i dopunjavati, što će značajno ovisiti od razvoja epidemiološke situacije u određenom vremenu, ali i od vrste obvezujućih epidemioloških mjera koje bude donosio Krizni stožer Ministarstva zdravstva i socijalne politike Županije (u daljnjem tekstu: Stožer). Konačnu suglasnost za primjenu ovih modela organizacije i izvođenja nastave dat će Vlada Županije.

1. Higijensko-epidemiološka obuka za učenike

U vrijeme pandemije nužno je prvog radnog dana, na prvom školskom satu, provesti neophodnu higijensko-epidemiološku obuku učenika od strane učitelja/nastavnika/razrednika u svim odjelima razredne i predmetne nastave te isto evidentirati u razredne knjige. Obuka za učenike odnosila bi se na:

- a) pravilno korištenje zaštitne maske (stavljanje, skidanje, mjesto i vrijeme obveznog nošenja, održavanje, čuvanje)
- b) pravilno i redovito održavanje higijene ruku (pranje sapunom i tekućom vodom, način i dužina postupka pranja, brisanje jednokratnim papirnatim ubrusima)
- c) učestalost i način korištenja dezinficijensa za ruke (obvezno na ulazu u školu i ukupna dva do tri puta dnevno za učenike do petog razreda s iznimkom učenika koji imaju osjetljivu kožu, dok za ostale učenike osigurati dezinficijens u učionici, a sredstvo za dezinfekciju treba nanijeti na suhe i čiste dlanove u količini od jedan do dva mililitra – obično jedan potisak ili postupiti prema uputi proizvođača)
- d) postupanje učenika pri ulasku u školu i korištenju dezinfekcijske barijere za obuču
- e) ponašanje učenika tijekom malih odmora i korištenja WC-a, način obavljanja užine u učionici, postupanje pri izlasku iz škole nakon nastave te ukupno ponašanju učenika tijekom boravka u školi i na putu kuća-škola-kuća

- f) ponašanje učenika u sredstvima prijevoza (obvezno korištenje zaštitne maske, putovanje s istom skupinom učenika, držanje socijalne distance u autobusu s maksimalno 25 učenika) – *tema samo za učenike koji koriste školski prijevoz*
- g) izbjegavanje dodirivanja lica (upozoriti učenike da ne dodiruju usta, nos i oči te da ne stavljaju ruke i predmete u usta)
- h) pravilno postupanje prilikom kašljanja i kihanja (upozoriti učenike da kod kašljanja i kihanja okrenu lice od drugih osoba te prekriju usta i nos unutarnjom stranom lakta ili papirnom maramicom koju poslije odlažu u koš za otpatke uz obvezno pranje ruku sapunom i tekućom vodom)
- i) izbjegavanje zajedničkog korištenja hrane ili pića i pribora za nastavu s drugim učenicima.

2. Upute za roditelje

Škola je dužna uspostaviti kontakt s roditeljima (na roditeljskom sastanku, telefonom, e-mailom, mobitelom i sl.) prije početka nastavne godine te ih obavijestiti o sljedećem:

- a) da ne dolaze u pratnji djeteta/učenika u školu ako imaju: povišenu tjelesnu temperaturu, kašalj, poteškoće pri disanju, poremećaj mirisa i okusa, glavobolju, diareju, povraćanje ili izrečenu mjeru samoizolacije ili saznanje da su zaraženi
- b) da obvezno djetetu/učeniku prije polaska u školu izmjere tjelesnu temperaturu i o tome vode evidenciju, a škola zadržava pravo ponovnog mjerenja temperature tijela učenika
- c) da ne dovode dijete/učenika u školu ukoliko ono ima: povišenu tjelesnu temperaturu, kašalj, poteškoće pri disanju, poremećaj mirisa i okusa, glavobolju, diareju, povraćanje ili izrečenu mjeru samoizolacije ili saznanje da je zaraženo s COVID-19
- d) da mogu odlučiti u određene dane, uz opravdani razlog, učenika ne poslati u školu
- e) da blagovremeno obavijeste školu o razlozima zadržavanja djeteta/učenika kod kuće te dostave pisanu Izjavu o nemogućnosti redovitog neposrednog sudjelovanja djeteta/učenika u nastavi.

3. Postupanje škole u slučaju sumnje na zarazu

Znakovi koji upućuju na mogućnost zaraze COVID-19 su: povišena tjelesna temperatura (iznad 37,2° C), simptomi respiratorne bolesti (kašalj, poteškoće pri disanju, grlobolja, poremećaj mirisa i okusa, gastrointestinalne smetnje (diareja, povraćanje i bol u truhu). Kod pojave ovih znakova bolesti dijete/učenik ili djelatnik ostaju kod kuće i telefonom se javljaju izabranom liječniku obiteljske medicine, koji odlučuje o testiranju prema liječničkoj indikaciji ili pedijatru, ako je u pitanju dijete. O pojavi simptoma roditelj ili djelatnik telefonom obavještava nadležni dom zdravlja.

Ukoliko bi se kod djeteta/učenika tijekom boravka u školi pojavio neki od znakova bolesti ili bi se ono osjećalo loše, škola o tome treba odmah obavijesti roditelja, a dijete/učenika izolirati u prikladnu zasebnu prostoriju do dolaska roditelja uz obvezno osiguranje nadzora od strane osoblja škole. Kod pojedinačnog slučaja pojave simptoma kod djeteta/učenika, koji mogu upućivati na zarazu COVID-19, njegova skupina učenika/odjel u pravilu nastavlja s radom, a kod pojave većeg broja osoba sa znakovima bolesti, škola postupuje sukladno mišljenju liječnika. Kada je u pitanju djelatnik sa simptomima zaraze, on odmah napušta školu. U slučajevima pojave većeg broja osoba u školi sa sumnjom na COVID-19 (dva ili više djelatnika i/ili djece/učenika iz iste prostorije/učionice ili hodnika), ravnatelj odmah o tome obavještava epidemiologa. Svaku pojedinačnu potvrdu infekcije COVID-19 kod djeteta/učenika, roditelj obvezno i žurno treba javiti ravnatelju škole, a u slučaju zaraze djelatnika on sam o tome

obavještava poslodavca. Kad se kod djeteta/učenika ili djelatnika utvrdi zaraza COVID-19, postupa se sukladno odluci nadležnog epidemiologa što, između ostalog, znači da se za sve osobe kod kojih se utvrdi da su bile u bliskom kontaktu sa zaraženom osobom u vrijeme kada je osoba mogla biti zarazna izriče mjera aktivnog zdravstvenog nadzora u samoizolaciji od 14 dana, a po potrebi i duže.

I. NEPOSREDNA ORGANIZACIJA NASTAVE

Prije početka nastavne godine, škole obvezno trebaju inicirati održavanje odjeljenjskih roditeljskih sastanka kao i druge aktivnosti na kojima bi se prezentirali protokoli ponašanja svih sudionika obrazovnog procesa. Preporučuje se, zbog specifične situacije u kojoj su se našle škole, učenici i učitelji/nastavnici te sami roditelji, održavanje roditeljskih sastanaka početkom rujna.

Osnovna ili srednja škola, po ovom modelu, organizirala bi neposredan nastavni proces svakoga dana u učionici sa svim učenicima istog odjela istovremeno, uz poštivanje općih higijensko-epidemioloških mjera za sprečavanje širenja SARS-COV-2 (COVID-19).

Škola je obvezna voditi evidenciju ulaska/izlaska ovlaštenog ili neovlaštenog osoblja. Evidencija se mora obavljati bez stvaranja gužve na ulaznim vratima škole (npr. evidenciju učenika treba obavljati u razredu, a za nastavno osoblje u zbornicama, dok se evidencija za osoblje koje je u posjeti školi obavlja u hodniku kod ulaznih vrata škole). Obvezna je dezinfekcija ruku na ulazu u školu, a za učenike razredne nastave, ista se može obavljati ispred ulaza u njihovu učionicu. Potrebno je izbjegavati duže zadržavanje ili grupiranje učenika i osoblja u zajedničkim prostorijama uz minimalno zadržavanje osoblja u kuhinji ili zbornici.

Osobama koje su u posjeti školi, osim obveznog upisivanja osobnih podataka, mjeri se tjelesna temperatura bezkontaktnim toplomjerom na ulazu u školu i evidentira, dok se ista neće mjeriti učenicima i osoblju škole, koji su tjelesnu temperaturu obvezni mjeriti kod kuće, prije polaska u školu. U slučaju povišene tjelesne temperature, djelatnik će se javiti obiteljskom liječniku i upravi škole, koja je dužna pronaći odgovarajuću zamjenu, ako djelatnik iz zdravstvenih razloga ne bi mogao izvoditi online nastavu, kao i kod zaraženosti virusom COVID-19 ili samoizolacije.

Djelatnik, koji ima otvoreno bolovanje, ne može izvoditi online nastavu bez obzira na njegovo zdravstveno stanje.

Svi koji ulaze u školu, osim učenika razredne nastave, obvezni su nositi zaštitne maske.

Ako se učenik u vrijeme boravka u školi ne osjeća dobro, roditelj koji dolazi po njega može ući u prostoriju škole u kojoj je on bio izoliran. Roditelji pri ulasku i kretanju u školi, obvezno moraju nositi zaštitne maske, a pripadnici istog kućanstva ne trebaju držati fizičku distancu.

Cjelokupna izvedba nastave provodila bi se prema Nastavnom planu i programu (NPP-u) i utvrđenom rasporedu sati razrednog odjela, a nastavni sati trajali bi 45 minuta za program predškole i razrednu nastavu, a 40 minuta za predmetnu nastavu u osnovnim školama i sve odjele u srednjim školama. U odjelima predmetne nastave i odjelima srednjih škola, koji imaju veći broj učenika, dopuštena je fizička distanca između učenika u učionici i manja od 1,5 metar, uz obvezno nošenje zaštitnih maski u klupama tijekom trajanja nastave.

Organizaciju nastave po školama treba realizirati u dvije smjene. Preporučuje se po smjenama odvojeno organiziranje razredne od predmetne nastave, bez obzira što bi prema raspoloživom prostoru neke škole cjelokupni nastavni proces mogle organizirati samo u jednoj smjeni. Sve škole trebaju organizirati predmetnu nastavu u prvoj, a razrednu nastavu u drugoj smjeni, kako bi se zaštitio mlađi uzrast djece/učenika, koji nisu obvezni nositi zaštitne maske u školi. Kompletnu nastavu u svim odjelima srednjih škola i predmetnu nastavu u osnovnim

školama, koje imaju zaseban objekt za predmetnu nastave, treba organizirati u dvije smjene. Neophodno je između smjena osigurati vrijeme potrebno za provođenje čišćenja i obveznu dezinfekciju prostora, namještaja i opreme te provjetravanje prostora i učionica.

Između nastavnih sati nužno je koristiti mali odmor u trajanju od pet minuta i veliki odmor za učenike od 15 minuta. Za vrijeme malog odmora učenici ne napuštaju učionicu bez prijekne potrebe, a za vrijeme velikog odmora učenici mogu biti u učionici ili u školskom dvorištu, ako škola može osigurati izdvojenost pojedinih razrednih odjela na otvorenom.

Nastavni proces za djecu/učenike predškole i razredne nastave u osnovnim školama organizirao bi se po modelu „balončića“ koji bi omogućio izoliranje pojedinih odjela od drugih odjela u njihovoj smjeni. Škola bi trebala osigurati vremensku distancu prilikom dolaska djece/učenika pojedinih odjela u školu i njihovog odlaska kući. Poželjna vremenska distanca početka nastave između odjela je najmanje 10 minuta. Ukoliko to nije izvodljivo u školama s većim brojem odjela, učenici bi prije prvog sata bili poredani ispred ulaza škole po odjelima s fizičkom distancom između odjela, ali i učenika unutar istog odjela, a za poštivanje kontroliranog ulaska u objekt škole odgovorni su dežurni učitelji/nastavnici.

Djeca/učenici predškole i razredne nastave tijekom boravka u školi rijetko bi napuštali učionice i to samo u slučajevima kontroliranog odlaska u WC, potrebe za pranjem ruku i za vrijeme velikog odmora. Učitelji bi u vrijeme malog odmora bili u svojim učionicama zbog nadzora nad učenicima i osiguranja njihove izdvojenosti od drugih odjela, a za vrijeme velikog odmora, nadzor bi preuzeli dežurni učitelji/nastavnici. U učionice razredne nastave ne bi mogli ulaziti drugi učenici, niti učitelji s iznimkom asistenata, učitelja stranih jezika i vjeronauka uz obvezno nošenje zaštitne maske, dok ih učitelji razredne nastave nose samo kada su izvan učionice. Učitelji/nastavnici predmetne nastave obvezni su nositi zaštitnu masku, ali je mogu skinuti kada tumače novo gradivo, ukoliko je osigurana propisana fizička distanca od najbližeg učenika.

U objektu centralne škole, organizacija razredne nastave za učenike od prvog do petog razreda provodila bi se svakog radnog dana neposredno u školi sa svim učenicima u jednoj smjeni, a u dvije smjene u školi s većim brojem razrednih odjela i zasebnim objektom za izvođenje odgojno-obrazovnog procesa.

Organizacija razredne nastave po područnim odjelima, koji imaju najviše dva razredna odjela od prvog do petog razreda, provodila bi se neposredno sa svim učenicima tih odjela u jednoj smjeni, ukoliko to prostorni uvjeti dozvoljavaju.

Nastavu stranih jezika i vjeronauka u odjelima razredne nastave, kad god je to moguće, treba izvoditi kao blok sat kako bi se smanjio broj ulazaka učitelja navedenih predmeta u pojedini odjel.

Učenici u određenim školama, u kojima se nastava iz pojedinih nastavnih predmeta organizira spajanjem više razrednih odjela u jednu učionicu, kao što je to slučaj s nastavom vjeronauka ili materinskog jezika u osnovnoj školi te vjeronauka/etike ili izborne nastave u srednjoj školi, tijekom izvođenja navedene nastave moraju imati zaštitne maske u klupama, bez obzira na osiguranu fizičku distancu, jer oni pripadaju različitim razrednim odjelima.

Kad god je to moguće, nastavu treba organizirati kao blok sat (dvosat), kako bi se tijekom jednog radnog dana osigurao ulazak što manjeg broja učitelja/nastavnika u učionicu te kako bi se smanjio broj dolazaka u istu školu djelatnicima koji rade u više škola.

Organiziranje i izvođenje praktične nastave u srednjim školama odvijalo bi se u školskim radionicama, a po mogućnosti i u poduzećima gdje je to izvodljivo, ukoliko je to predviđeno NPP-om. Nakon svakog odjela nužno je izvršiti čišćenje i dezinfekciju radionice, prije ulaska učenika drugog odjela. Učenici, koji u poduzećima izvode dio svoje prakse, obvezno bi za to vrijeme nosili zaštitne maske, a na njih bi se odnosile sve higijensko-epidemiološke mjere koje su dužni poštivati i djelatnici toga poduzeća. Ukoliko se dio praktične

nastave organizira u zdravstvenim ustanovama, učenici su obvezni nositi zaštitne maske i pridržavati se svih higijensko-epidemioloških mjera koje vrijede u zdravstvenim ustanovama u kojima se obavlja praksa. Pored toga, tijekom navedene prakse, obvezno je osigurati maksimalnu zaštitu učenika i fizičku distancu između njih i pacijenata od dva metra.

Neophodno je, u što većoj mjeri, smanjiti bliski fizički kontakt između učenika unutar odjela, roditelja i učitelja/nastavnika kao i između učenika različitih odjela u školi, na školskom dvorištu, u javnom prijevozu, na putu kuća-škola-kuća, kod ulaza/izlaza iz škole, ali i tijekom cjelokupnog boravka svih osoba u školi. Zbog svega navedenoga, škola koja ima više ulaza u objekt i više mokrih čvorova, treba rasporediti odjele tako da isti odjeli uvijek ulaze na ista vrata i po mogućnosti koriste isti mokri čvor.

U organizaciji odgojno-obrazovnog procesa treba izbjegavati kabinetsku nastavu i premještanje učenika iz jedne učionice u drugu. Tamo gdje to nije izvodljivo, nužno je u kabinetu organizirati blok sate nastave (dvosat), a nakon toga obvezno je izvršiti dezinfekciju opreme i prostora, prije nego što ih budu koristili učenici drugog razrednog odjela.

Praćenje i javno ocjenjivanje postignuća učenika (dijagnostičko, formativno i sumativno) odvijalo bi se na uobičajeni način prema važećim pravilnicima o praćenju i ocjenjivanju učenika, a isto bi se evidentiralo u Imenicima učenika. Potrebno je odrediti skup temeljnih odgojno-obrazovnih ishoda koje učenici trebaju ostvariti s akcentom na razvoj osnovne čitalačke, matematičke i prirodoslovne pismenosti (PISA).

Pored navedenog, osnovne škole bi na uobičajeni način organizirale prijevoz i rad sa svim učenicima u odjelima s posebnim obrazovnim potrebama uz nastavak svih rehabilitacijskih i terapijskih postupaka. Odgojno-obrazovni rad za učenike koji su uključeni u posebne programe djelomične integracije provodio bi se na način kao i prije pandemije.

Kada je u pitanju realizacija programa glazbene kulture u osnovnim školama nužno je voditi računa da učenici tijekom pjevanja nisu okrenuti licem jedan prema drugome. Na uobičajeni način će se organizirati rad i s učenicima u glazbenim odjelima uz realizaciju solfeđa i odabranog glazbala, ali bez aktivnosti zbora i orkestra. Poslije svakog individualnog sata, potrebno je izvršiti dezinfekciju glazbala i prozračiti prostoriju pet minuta.

Za vrijeme izvođenja nastave tjelesne i zdravstvene kulture u školama učenici nisu obvezni nositi zaštitne maske, a navedenu nastavu treba izvoditi, koliko god je više moguće, kao blok sat na otvorenim igralištima. Školske sportske dvorane trebaju biti očišćene i dezinficirane prije početka izvođenja nastave i između smjena, a po potrebi i češće. Školske dvorane mogu se koristiti za treninge klubova, odigravanje utakmica i u rekreativne svrhe isključivo nakon realizacije sati redovite nastave uz njezinu obveznu dezinfekciju, prije ponovnog korištenja od strane učenika, samo ukoliko je prema radnom vremenu i rasporedu rada pomoćnog osoblja to u školi izvodljivo. Sportska natjecanja u dvoranama mogu se organizirati uz poštivanja mjera iz protokola za organizaciju sportskih manifestacija u F BiH za vrijeme pandemije COVID-19.

Škola organizira sate razrednika (odjeljenjske zajednice) dopunsku i dodatnu nastavu od drugog do devetog razreda. Izvannastavne aktivnosti, školska natjecanja te online natjecanja mogu se realizirati, ukoliko se mogu osigurati prostorni uvjeti.

Škole mogu organizirati neophodnu edukaciju i neodgodivu obuku djelatnika u cilju unaprjeđenja rada u školi.

Prije početka nastavne godine nužno je organizirati temeljito čišćenje i dezinfekciju svih prostorija, radnih površina i predmeta unutar i izvan objekta škole.

Prostor u kojem boravi jedan razredni odjel tijekom izvođenja svih nastavnih aktivnosti treba kvalitetno organizirati, a preporuke za kvalitetnu organizaciju prostora su:

- a) prostorija (učionica) treba biti što veće površine i visine, prozračna i osunčana s odgovarajućim izvorom dnevne svjetlosti

- b) prostor treba biti odvojen vratima od onoga u kojem borave učenici drugih odjela
- c) prostorija treba imati mogućnost dobrog provjetravanja vanjskim zrakom (obvezno provjetravanje prije dolaska i nakon odlaska učenika i to najmanje pola sata te za vrijeme odmora i pet minuta tijekom nastavnog sata, a ako to vremenske prilike dopuštaju, treba ostaviti prozor otvoren tijekom nastavnog rada i to najmanje jedan na prednjem dijelu i jedan na kraju učionice, a ukoliko na vrhu prozora postoje dijelovi koji se mogu otvarati na kip, isti trebaju biti stalno otvoreni
- d) zaseban radni stol ili klupu sa stolicom u učionici za svakog pojedinog učenika ili korištenje iste školske klupe od strane dva učenika uz osiguranje najmanje distance između njih za dužinu klupe (sjedenje učenika na užim stranama klupe)
- e) obavljanje prehrane (užine) učenika treba organizirati u prostoriji u kojoj oni borave ili na dvorištu škole za vrijeme velikog odmora, a preporuka je da učenici užinu donese od kuće, a škole mogu užinu organizirati i drugačije na svoju odgovornost na način da istu prije početka nastave pripreme u školskoj kuhinji i podijele po odjelima ostavljajući je na školske klupe kod ulaza u učionicu kako bi se izbjegli nepotrebni redovi učenika ispred kuhinje za vrijeme velikog odmora
- f) boravak u sportskim dvoranama, knjižnicama i drugim zajedničkim prostorijama organizirati po skupinama i na vidnom mjestu naznačiti maksimalan broj osoba koje istovremeno mogu boraviti u tim prostorima, sukladno njihovoj površini
- g) izbjegavati ulazak drugih osoba u prostorije gdje borave djeca/učenici sve dok su oni u tom prostoru (primjerice zbog čišćenja, popravaka ili donošenja hrane)
- h) za korištenje WC-a treba jasno odrediti i na vratima naznačiti maksimalni broj korisnika te označiti mjesto za čekanje redoslijeda, a preporuka je omogućiti učenicima odlazak u WC za vrijeme nastavnog sata, kako bi se spriječilo okupljanje učenika ispred toaleta u vrijeme trajanja odmora između sati nastave
- i) posebnu pozornost posvetiti čišćenju često dodirivanih površina i to: kvaka, ručki na prozorima, radnih površina i klupa, stolica, tipkovnica, glazbala i sportskih rekvizita, slavina, tipki vodokotlića, daljinskih upravljača, prekidača za struju, zvona na vratima, rukohvata i drugih površina koje koristi više osoba
- j) neophodno je vršiti dezinfekciju prostora tijekom dana više puta, a najmanje na početku i na kraju svake smjene, dok u jutro treba samo izvršiti prozračivanje učionica i nije potrebna dezinfekcija, ako je ista obavljena na kraju prethodnog dana.

Komunikacija između učitelja/nastavnika, roditelja i učenika ostvarivala bi se neposredno u školi, a po potrebi i putem telefona ili elektroničke pošte. Ukoliko roditelj ima neki od simptoma koji upućuju na zaraženost ne trebaju kao pratnja djeteta/učenika dolaziti u školu. Obvezno je prije polaska u školu djetetu/učeniku izmjeriti tjelesnu temperaturu te ga ne treba slati ili dovesti u školu, ako ima povišenu tjelesnu temperaturu ili pokazuje simptome zaraze. Znakovi koji upućuju na moguću zarazu COVID-19 su: povišena tjelesna temperatura (iznad 37,2° C), simptomi respiratorne bolesti (kašalj, poteškoće pri disanju, grlobolja, poremećaj mirisa i okusa), gastrointestinalne smetnje (diareja, povraćanje i bol u truhu). Kod pojave ovih znakova bolesti, učenik ostaje kod kuće, a roditelj telefonom obavještava liječnika obiteljske medicine ili pedijatra u domu zdravlja, koji odlučuje o daljnjem postupanju.

II. KOMBINIRANI MODEL ORGANIZACIJE NASTAVE (

Jedna od temeljnih epidemioloških mjera u kombiniranom modelu, a koju je nužno poštovati kako bi se spriječilo širenje navedenog virusa, jeste držanje fizičke distance od najmanje 1,5 do 2 metra između osoba. Zbog ove mjere, neke škole, nisu u mogućnosti organizirati neposredan nastavni proces sa svim učenicima razrednog odjela istovremeno. Ova

konstatacija se prije svega odnosi na organizaciju odgojno-obrazovnog procesa u odjelima s većim brojem učenika. Škole bi po ovom modelu, uz poštivanje općih mjera sprečavanja širenja zaraze, organizirale neposredan nastavni proces svakoga dana u učionici sa svim učenicima odjela istovremeno, samo ukoliko broj učenika u odjelu omogućava poštivanje propisane fizičke distance između njih. Cjelokupna izvedba nastave provodila bi se prema Nastavnom planu i programu (NPP-u) i utvrđenom rasporedu sati odjela, a školski sat bi trajao 40 minuta. U razrednim odjelima, u kojima ne bi bilo moguće osigurati fizičku distancu u učionici, nastava se ne bi izvodila sa svim učenicima istovremeno, nego bi taj odjel bio podijeljen u dvije stalne (nepromjenljive) skupine od po 12 do 15 učenika. Izvođenje nastave po skupinama provodilo bi se u tjednim turnusima naizmjenično u školi i kod kuće te bi nastavni sat u školi trajao 40 minuta, a kod kuće fleksibilno. Ovakvom organizacijom nastave učenici bi imali jedan tjedan neposrednu intenzivnu nastavu u školi, a drugi tjedan bi ponavljali i uvježbavali nastavno gradivo kod kuće (*online* nastava – nastava na daljinu).

Po ovom modelu, s učenicima bi se u školi neposredno realiziralo cjelokupno nastavno gradivo kroz mini lekcije u trajanju do 20 minuta po lekciji te bi se dvije nastavne jedinice mogle obraditi na jednom nastavnom satu, odnosno u jednom tjednu bio bi intenzivno realiziran nastavni program za dva tjedna. U školi bi se provodila obrada novog nastavnog gradiva, dio vježbanja i ponavljanja, pripreme i provođenje pisanog i usmenog provjeravanja usvojenosti gradiva od strane učenika. U tjednu, koji dolazi nakon intenzivno obrađenog nastavnog gradiva u školi, učenici bi koristeći upute i zadatke koje bi dobili u školi od učitelja/nastavnika ponavljali i uvježbavali to gradivo kod kuće.

Evidentiranje realizacije nastavnog gradiva odvijalo bi se u Dnevniciima rada na uobičajeni način tako da se u njih upisuju sve realizirane nastavne jedinice iz NPP-a koje su planirane za prvi tjedan, dok bi se nastavni sadržaji, koji se odnose na sljedeći tjedan, a koji su već realizirani s prvom skupinom, evidentirali kad se bude intenzivno radilo s drugom skupinom učenika istog odjela.

Praćenje i javno ocjenjivanje postignuća učenika (dijagnostičko, formativno i sumativno) odvijalo bi se samo u vrijeme boravka učenika u školi na uobičajeni način te evidentiralo u Imenicima učenika i obuhvaćalo bi sva obrazovna postignuća učenika. Potrebno je odrediti skup temeljnih odgojno-obrazovnih ishoda koje učenici trebaju ostvariti s akcentom na razvoj osnovne čitalačke, matematičke i prirodoslovne pismenosti (PISA).

Komunikacija između učitelja/nastavnika, roditelja i učenika ostvarivala bi se putem elektroničke pošte (e-mail, Viber, WhatsApp i drugih mreža). Učenici bi ove komunikacijske mreže koristili za slanje zahtjeva za dodatnim pojašnjenjem nastavnog gradiva, dok bi učitelji/nastavnici iste koristili za prosljeđivanje nastavnog materijala učenicima koji su u samoizolaciji ili iz nekih drugih razloga ne pohađaju redovitu nastavu (kronične bolesti i sl.) te za dostavljanje dodatnih uputa i zadataka kod ponavljanja i uvježbavanja nastavnog gradiva kojeg su s učenicima neposredno obrađivali u školi. Roditelji bi navedene mreže koristili za dobivanje cjelovitih i jasnih povratnih informacija o radu i ponašanju učenika u školi.

Pored navedenog, osnovne škole bi na uobičajeni način organizirale rad sa svim učenicima u odjelima s posebnim obrazovnim potrebama uz nastavak svih rehabilitacijskih i terapijskih postupaka za djecu/učenike s teškoćama u razvoju. Za njih bi trebao biti osiguran poseban prijevoz i termin ulaska u školu odvojeno od druge djece. Odgojno-obrazovni rad za učenike koji su uključeni u posebne programe djelomične integracije provodio bi se isključivo u posebnim razrednim odjelima, bez uključivanja učenika u integracijski odjel, kako bi se smanjio rizik od zaraze te zaštitilo zdravlje jednih i drugih učenika.

Na uobičajeni način organizirao bi se rad i s učenicima u glazbenim odjelima uz realizaciju nastave solfeđa i individualnih sati odabranog glazbala, dok se sati za uvježbavanje

zborova i orkestara ne bi organizirali, ali bi bili planirani. Nakon svakog individualnog sata potrebno je izvršiti dezinfekciju glazbala i prozračiti prostoriju najmanje pet minuta.

Roditelji/staratelji ne bi morali slati dijete/učenika u školu, ako ono ima kronično oboljenje ili je obolio član zajedničkog kućanstva koji pripada zdravstveno rizičnoj skupini. Ukoliko je odluka da dijete ostane kod kuće, roditelj/staratelj dužan je elektroničkim putem ili telefonom obavijestiti školu o tome da učenik ne može pohađati redovitu nastavu i da mu je potrebno dostavljati nastavni materijal u elektroničkoj formi. Na isti način mogu postupiti i roditelji učenika s teškoćama u razvoju koji su uključeni u posebne odjele.

Prema ovom modelu škole ne bi organizirale izvannastavne aktivnosti učenika, dopunsku i dodatnu nastavu, natjecanja i smotre, kako bi se skratilo vrijeme boravka učenika u školi. Iz istog razloga škola neće realizirati sate odjeljenjske zajednice, iako će razrednici u Dnevnikе rada unijeti programske sadržaje koje bi dostavljali učenicima u papirnatom ili elektroničkom obliku.

Roditeljski sastanci se mogu održavati online uz dostavljanje kratkih pisanih uputa o protokolu ponašanja djece/učenika i roditelja u školi te radu učenika kod kuće tijekom tjedna u kojem će se izvoditi online aktivnosti. O održanim sastancima i sudjelovanju roditelja potrebno je voditi školsku evidenciju. U slučajevima promjene modela obveza razrednika je blagovremeno održati roditeljski sastanak te o nastaloj promjeni izvijestiti roditelje.

Škola je dužna pronaći odgovarajuću zamjenu za učitelja/nastavnika kojem je određena samoizolacija ili koji je obolio od virusa COVID-19, a koji tijekom toga vremena iz zdravstvenih razloga ne bi mogao izvoditi nastavu.

1. Principi organizacije odgojno-obrazovnog rada u školama

Organizaciju nastave po školama treba realizirati u dvije smjene i pritom učenicima osigurati provođenje što više vremena na otvorenom. Preporučuje se odvojeno organiziranje razredne od predmetne nastave po smjenama bez obzira što bi prema raspoloživom prostoru neke škole cjelokupni nastavni proces mogle organizirati samo u jednoj smjeni. Neophodno je između smjena osigurati vrijeme potrebno za provođenje čišćenja i obveznu dezinfekciju.

Preporuka je da sve škole organiziraju predmetnu nastavu u prvoj, a razrednu nastavu u drugoj smjeni, kako bi se zaštitio mlađi uzrast djece/učenika koji nisu obvezni nositi maske, ali i zato što dio učitelja/nastavnika radi u više škola. Na ovaj način njima bio se omogućio dnevni rad samo u jednoj smjeni. Isto tako preporuka je da sve škole ne počinju nastavni proces u isto vrijeme u prvoj smjeni kako bi djelatnici koji rade u više škola imali vremena doći na planirani sat bez prevelike stanke između sati u različitim školama.

Ukoliko se razredni odjel dijeli na skupine, potrebno je voditi računa da one imaju ujednačeni broj učenika. Kod veće skupine učenika treba razmotriti mogućnost organizacije njihovog rada u odgovarajućoj prostoriji veće površine kako bi se mogla osigurati fizička distanca. U slučaju nedovoljnog broja učionica, škola može od druge škole ili pravnog subjekta zatražiti korištenje njihovog odgovarajućeg prostora, što škola uređuje Sporazumom.

Neophodno je smanjiti bliski fizički kontakt između učenika unutar skupine ili odjela, roditelja i učitelja/nastavnika kao i između učenika različitih razrednih odjela ili skupina u školi i na dvorištu, u javnom prijevozu, na putu kuća-škola-kuća, kod ulaza/izlaza iz škole, ali i tijekom cjelokupnog boravka svih osoba u školi.

Zbog svega navedenoga, škole koje imaju više ulaza u objekt i više mokrih čvorova trebaju rasporediti odjele tako da isti odjeli uvijek ulaze na ista vrata i po mogućnosti koriste isti mokri čvor. U ovakvim slučajevima, u zajedničkom prostoru (holu ili hodniku) treba postaviti fizičke zapreke (prenosive panoe ili stalke, klupe ili police i sl.) kako bi se spriječilo miješanje učenika različitih skupina ili odjela. U školama gdje to nije izvodljivo, nužno je da u

određenom trenutku zajednički prostor koristi samo jedna skupina učenika (potreban raspored korištenja prostorija) i da oni prilikom prolaska hodnicima koriste najkraći mogući unaprijed utvrđeni i označeni put/rutu kretanja te da na tom putu i u WC-ima ne dodiruju površine ili druge predmete bez ikakve potrebne.

U organizaciji odgojno-obrazovnog procesa treba izbjegavati kabinetsku nastavu i premještanje učenika iz jedne učionice u drugu. Tamo gdje to nije moguće nužno je u kabinetu organizirati blok sate nastave (dvosat), a nakon toga obvezno je izvršiti dezinfekciju opreme i prostora, prije nego što ga budu koristili učenici druge skupine ili odjela. Škola je dužna osigurati minimalno zadržavanje osoblja u zbornici i drugim zajedničkim prostorijama.

Potrebno je obratiti posebnu pozornost na tjelesnu aktivnost djece/učenika. Njih je potrebno poticati na bavljenje sportom zbog očuvanja opće dobrobiti i osobnog zdravlja. Nastavu tjelesne i zdravstvene kulture treba održavati koliko god je više moguće kao blok sat na otvorenim igralištima i poligonima. U nastavi tjelesne kulture ne preporučuje se organizacija kolektivnih igra i timskih sportova. Školske sportske dvorane trebaju biti očišćene i dezinficirane prije početka izvođenja nastave i između smjena, a po potrebi i češće. Školske dvorane se neće koristiti u rekreativne svrhe dok traje pandemija. Dvorane pri Školskom centru u Orašju i Srednjoj školi u Odžaku mogu se koristiti za održavanje službenih utakmica i treninga klubova koji su registrirani kao sudionici natjecateljskih saveza uz poštivanja epidemioloških mjera i protokola za organizaciju sportskih manifestacija u F BiH za vrijeme pandemije COVID-19. Kada je u pitanju glazbena kultura, treba voditi računa da tijekom pjevanja učenici budu u manjim skupinama uz veću fizičku distancu od propisane te da nisu okrenuti licem jedan prema drugome.

2. Ulazak i izlazak iz škole

Spremačica iz jutarnje smjene prva ulazi u školu, a zadnja osoba koja izlazi iz škole je spremačica iz poslijepodnevne smjene, koja dezinficira sve korisne površine. Ako se na kraju dana koristi uređaj za dezinfekciju zamagljivanjem, koju provodi ovlaštena stručna ekipa, tada školu zadnji napušta djelatnik škole koji je određen od uprave za davanje pristupa stručnoj ekipi. Škola postavlja dezinfekcijske barijere od spužve i dezinficijensa na svim ulaznim vratima koja se otvaraju na poziv telefonom ili zvonom tijekom radnog vremena. Dostavu za potrebe škole preuzimaju nadležni djelatnici na vanjskim vratima škole, a ulaz je dozvoljen iznimno serviserima i ostalim službama čije usluge su neophodne uz obvezno korištenje dezinfekcijske barijere i dezinfekcije ruku te nošenja zaštitne maske.

Škola vodi evidenciju ulaska/izlaska bilo da je riječ o ovlaštenom ili neovlaštenom osoblju. Ovlašteno osoblje uključuje: djecu/učenike, nastavno osoblje i stručne suradnike, pomoćno i administrativno osoblje, ostalo osoblje kojem je odobren ulazak kao što su asistenti: suradnici u nastavi i članovi ispitnih povjerenstava te djelatnici Ministarstva. Neovlašteno osoblje uključuje: roditelje/skrbnike, braću i sestre učenika koji nisu upisani u školu i drugo osoblje koje nije nužno za rad škole. Evidencija ulaska i izlaska mora se obaviti tako da se ne stvaraju gužve na ulaznim vratima škole (npr. evidenciju za učenike treba obavljati u razredu, a za nastavno osoblje u zbornicama).

Ovlašteno osoblje ulazi u školu preko gazišta za obuču uz održavanje minimalnog razmaka u odnosu na drugu osobu od najmanje dva metara (po mogućnosti kretanje prema oznaci na podu) Pored toga, obvezna je dezinfekcija ruku na ulazu te izbjegavanje dužeg zadržavanja i grupiranja. Zaposlenicima se na ulazu mjeri tjelesna temperatura bezkontaktnim toplomjerom, a obavezni su nositi i zaštitne maske. Ulazak i izlazak odvija se u fazama prema protokolu škole. Neophodno je osigurati protok/dolazak što manjeg broja osoba kako na ulazu

tako i u unutarnjim prostorijama škole. Zbog svega navedenog, do daljnjeg su zabranjene sve neslužbene posjete školi (npr. izvođenje predstava, organizacija prodaje i sl.).

Roditelj, kao neovlaštena osoba u pratnji djeteta/učenika može ući u školu samo u iznimnim situacijama ukoliko se radi o predškolcu ili prvašiću u skladu s odlukom ravnatelja (npr. prvi dan nastave) ili ako je riječ o učeniku s teškoćama u razvoju. U tim slučajevima roditelj može dopratiti dijete do učionice, ali ne može ulaziti u nju, a malo duže zadržavanje (oko 15 minuta) moguće je samo kod prilagodbe djeteta/učenika na novu sredinu na početku uključivanja djeteta u školu.

Roditelji su obvezni mjeriti temperaturu kod kuće te o tome voditi evidenciju, a učitelji/nastavnici/razrednici su dužni na prvom satu istu pregledati. U slučaju da nekom od učenika pozli u školi, roditelj koji dolazi po svoje dijete također može ući u školu. Roditelji pri ulasku i kretanju u školi obvezno moraju nositi zaštitne maske. Osobe iz istog kućanstva ne trebaju držati socijalnu distancu u vrijeme boravka u školskim prostorijama ili dvorištu škole.

3. Organizacija školskog prostora

Prostor u kojem boravi jedan odjel ili skupina učenika tijekom izvođenja svih aktivnosti treba kvalitetno organizirati, a preporuke za organizaciju su sljedeće:

- a) prostorija (učionica) treba biti što veće površine i visine, prozračna i osunčana odgovarajućim izvorom dnevne svjetlosti
- b) prostor treba biti odvojen vratima od prostorija u kojima borave druge skupine
- c) prostorija treba imati mogućnost dobrog provjetravanja vanjskim zrakom (obavezno provjetranje prije dolaska i nakon odlaska učenika i to najmanje pola sata te za vrijeme odmora i pet minuta tijekom nastavnog sata, a ako to vremenske prilike dopuštaju, treba ostaviti prozor otvoren tijekom nastavnog rada i to najmanje jedan na prednjem dijelu i jedan na kraju učionice, a ako na vrhu prozora postoje dijelovi koji se mogu otvarati na kip, isti trebaju biti stalno otvoreni, a poželjno je na vratima učionice imati dio s rešetkom radi ulaska svježeg zraka u učionicu)
- d) zaseban radni stol ili klupu sa stolicom u učionici za svakog pojedinog učenika
- e) obavljanje prehrane (užine) učenika treba organizirati u prostoriji u kojoj oni borave, a preporuka je da učenici užinu donese od kuće, ili škole mogu užinu organizirati i drugačije na svoju odgovornost tako da istu prije početka nastave pripreme u školskoj kuhinji i podijele po skupinama ili odjelima ostavljajući je na klupe kod ulaza u učionicu uz poštivanje svih epidemioloških mjera
- f) boravak u sportskim dvoranama, knjižnicama i drugim zajedničkim prostorijama organizirati po skupinama i na vidnom mjestu naznačiti maksimalan broj osoba koje istovremeno mogu boraviti u tim prostorima
- g) izbjegavati ulazak drugih osoba u prostorije gdje borave djece/učenici sve dok su oni u tom prostoru (primjerice zbog čišćenja, popravaka ili donošenja hrane)
- h) korištenje WC-a treba organizirati na način da se jasno odredi i na vratima naznači maksimalni broj korisnika te označi mjesto za čekanje redosljeda i put/ruta kretanja, a preporuka je da učitelji/nastavnici omoguće učenicima odlazak u WC za vrijeme nastavnog sata, kako bi se spriječilo okupljanje učenika pred toaletom
- i) posebnu pozornost posvetiti čišćenju često dodirivanih površina i to: kvaka, ručki na prozorima, radnih površina i klupa, stolica, tipkovnica, glazbala i sportskih rekvizita, slavina, tipki vodokotlića, daljinskih upravljača, prekidača za struju, zvona na vratima i drugih površina koje koristi više osoba kao što su rukohvati
- j) neophodno je vršiti dezinfekciju prostora tijekom dana više puta, a najmanje na početku i na kraju svake smjene.

4. Organizacija nastave u skupinama predškole i odjelima razredne nastave

Nastavni proces za djecu/učenike predškole i razredne nastave organizirao bi se po modelu „balončića“ koji bi omogućio izoliranje pojedinih skupina učenika ili odjela od drugih skupina ili odjela u njihovoj smjeni. Škola bi trebala osigurati vremensku distancu prilikom dolaska u školu djece/učenika pojedinih odjela ili skupina i njihovog odlaska kući. Vremenska distanca početka nastave između odjela poželjno je da bude najmanje 10 minuta.

Djeca/učenici predškole i razredne nastave (uzrast od 5 do 10 godina) tijekom boravka u školi ne bi napuštali svoje učionice, osim kontroliranog odlaska u WC. Učiteljica bi morala cijelo vrijeme biti u učionici zbog nadzora nad učenicima i osiguranja njihove izdvojenosti od drugih skupina ili odjela. U učionice razredne nastave ne bi mogli ulaziti drugi učenici niti učitelji s iznimkom asistenata, učitelja stranih jezika i vjeronauke. Ovakva organizacija rada u predškoli i nižim razredima osnovne škole omogućila bi djeci/učenicima tih skupina ili odjela da ne nose zaštitne maske tijekom boravka u školi. Ovom mjerom prevenirale bi se sve eventualne posljedice nepravilnog korištenja zaštitnih maski kod djece mlađeg uzrasta.

S obzirom da učenici u programu predškole ili prvog razreda osnovne škole nisu osposobljeni za samostalni rad, nužno je za njih osigurati kontinuirani neposredni nastavni rad s učiteljem svakoga dana.

Aktivnosti s učenicima u predškoli bile bi tri dana u tjednu s ukupno osam sati, dok bi svi učenici prvog razreda imali nastavu svakog radnog dana po tri sata. Nastavni proces za predškolu i prvi razred planira se i realizira u 34 tjedna, a nastavi sat trajao bi po 40 minuta.

Kako bi se izbjeglo veće grupiranje djece/učenika i roditelja, navedene aktivnosti mogu se organizirati u školskoj sportskoj dvorani, holu škole i u dvorištu škole, ukoliko to vremenski uvjeti budu dopustili. U školskim objektima u kojim ima više skupina predškole ili više odjela prvog razreda prijeme treba organizirati u različitim terminima za svaku skupinu ili odjel kako bi se izbjeglo okupljanje osoba. Djeca/učenici bi u školu trebali doći u pratnji jednog od roditelja, koji bi na ulazu u dvorište škole obvezno stavio zaštitnu masku, dok djeca ne bi trebala imati zaštitne maske.

Organizacija razredne nastave po područnim odjelima, provodila bi se neposredno svakoga radnog dana sa svim učenicima tih odjela u jednoj smjeni ukoliko to prostorni uvjeti dozvoljavaju.

U objektima centralnih škola organizacija razredne nastave za učenike od prvog do petog razreda provodila bi se svakoga radnog dana neposredno u školi sa svim učenicima razrednog odjela istovremeno, samo ukoliko se može osigurati poštivanje propisane fizičke distance između učenika. Odjeli kod kojih zbog većeg broja učenika nije moguće osigurati poštivanje fizičke distance bili bi podijeljeni na dvije stalne (nepromjenljive) skupine i za njih bi se nastava organizirala po turnusima (tjedan nastave u školi i tjedan na daljinu).

Preporuka je da se nastava stranih jezika i vjeronauka u svim odjelima razredne nastave, kad god je to izvodljivo, organizira kao blok sat (dvosat) kako bi se smanjio broj ulazaka drugih učitelja u odjel. Predmetni nastavnici stranih jezika i vjeronauka koji ulaze u te odjele zbog izvođenja nastavnog procesa moraju u učionici imati zaštitne maske, dok učitelji razredne nastave u učionici ne bi nosili zaštitne maske, a izvan učionice trebaju nositi maske.

U određenim školama, u kojima se nastava iz pojedinih nastavnih predmeta organizira spajanjem više razrednih odjela u jednu učionicu, kao što je to slučaj s nastavom vjeronauka, učenici bi morali u vrijeme izvođenja ove nastave imati zaštitne maske bez obzira na mogućnost osiguranja socijalne distance, jer oni pripadaju različitim odjelima ili skupinama. Ova nastava može se izvoditi i na daljinu u tjednu *online* nastave o čemu odluku donosi škola.

5. Organizacija predmetne nastave u osnovnim i srednjim školama

Predmetna nastava organizira se u većini škola po stalnim (nepromjenljivim) skupinama učenika zbog limitiranih prostornih uvjeta u učionici, s obzirom da je broj učenika u tim odjelima u pravilu veći od 15, u tim uvjetima nije moguće osigurati fizičku distancu između učenika, ukoliko bi svi učenici odjela istovremeno bili na nastavi u učionici.

Svi učenici od šestog do devetog razreda osnovne škole i učenici srednjih škola obvezno bi nosili zaštitne maske u svim situacijama u kojima nije moguće osigurati fizičku distancu od dva metra u odnosu na druge osobe (u javnom prijevozu i pri dolasku u školu, za vrijeme korištenja zajedničkih prostorija u školi, ukoliko u učionici odlaze sa svojeg radnog mjesta pred ploču ili do koša za odlaganje otpadaka, te u povratku na putu do kuće). Tijekom nastave, u prostoru gdje je osigurana distanca i dok sjede na svojim radnim mjestima, učenici nisu obvezni nositi zaštitne maske. Roditelji su dužni učenicima predmetne nastave osigurati zaštitne maske. Osim toga, preporuka je da roditelji učenicima osiguraju zaštitnu vrećicu za odlaganje rezervnih zaštitnih maski. Obveza je učenika ili roditelja da po dolasku kući korištene zaštitne maske pripremi za ponovnu uporabu (dezinfekcija, pranje i peglanje).

Kad god je to moguće, nastavu treba organizirati kao blok sat (dvosat) kako bi se osiguralo da tijekom jednog radnog dana što manji broj učitelja/nastavnika ulazi u učionicu, te kako bi se smanji broj dolazaka u istu školu onih djelatnika koji rade u više škola.

U određenim školama, u kojima se nastava iz pojedinih nastavnih predmeta organizira spajanjem više razrednih odjela u jednu učionicu, kao što je to slučaj s nastavom vjeronauka ili materinjeg jezika u osnovnoj školi te vjeronauka/etike ili izborne nastave u srednjoj školi, učenici u vrijeme izvođenja ove nastave moraju imati zaštitne maske bez obzira na osiguranu socijalnu distancu, jer oni pripadaju različitim odjelima ili skupinama. Ova nastava može se izvoditi i na daljinu u tjednu *online* nastave o čemu konačnu odluku donosi škola.

Organiziranje i izvođenje praktične nastave u srednjim školama odvijalo bi se u školskim radionicama, a po mogućnosti i u poduzećima gdje je to izvodljivo ukoliko je to predviđeno NPP-om. Nakon svakog odjela nužno je izvršiti čišćenje i dezinfekciju radionice prije ulaska drugog odjela. Učenici, koji u poduzećima izvode dio svoje prakse, obvezno bi za to vrijeme nosili zaštitne maske i za njih bi vrijedile sve higijensko-epidemiološke mjere koje su dužni poštivati i djelatnici toga poduzeća. Ukoliko se dio praktične nastave organizira u zdravstvenim ustanovama, učenici su obvezni nositi platnene zaštitne maske i pridržavati se svih higijensko-epidemioloških mjera koje vrijede u zdravstvenim ustanovama u kojima se obavlja praksa. Pored toga, tijekom navedene prakse, obvezno je osigurati maksimalnu zaštitu učenika i stalnu socijalnu distancu između pacijenata i učenika od najmanje dva metra.

6. Organizacija prijevoza učenika

Kod organizacije prijevoza učenika neophodno je da se prijevoznik pridržava svih uputa za organiziranje javnog prijevoza Zavoda za javno zdravstvo F BiH. Učenici tijekom boravka u sredstvu kojim se obavlja školski prijevoz moraju poštivati fizičku distancu, obvezno nositi zaštitne maske i brinuti o dezinfekciji ruku pri ulazu u prijevozno sredstvo.

Učenicima treba savjetovati izbjegavanje gužvi te okupljanje na stajalištima autobusa. Prijevoznik bi trebao razraditi raspored sjedenja kako bi omogućio učenicima da uvijek sjede na istom mjestu u dolasku i odlasku iz škole. Učenici iz iste obitelji mogu sjediti jedan do drugoga. Isto tako, poželjno je da učenici istog razrednog odjela budu jedni uz druge uz poštivanje epidemioloških mjera. Ako učenici ulaze na više postaja, a pohađaju isti odjel ili istu školu, poželjno je predvidjeti mogućnost njihovog sjedenja u istom dijelu autobusa.

III. NASTAVA NA DALJINU (ONLINE NASTAVA)

Kod primjene modela nastave na daljinu uprava škole, administrativno i pomoćno osoblje imali bi osmosatno radno vrijeme, a škole kao ustanove bile bi otvorene svakim radnim danom. Ravnatelj škola, u tom slučaju, trebali bi omogućiti što većem broju učitelja/nastavnika rad od kuće, a ukoliko to ne bi bilo moguće iz tehničkih ili nekih drugih razloga, oni bi bili obvezni napraviti takav raspored rada i smjena učitelja/nastavnika kako bi se istovremeno izbjeglo veće okupljanje djelatnika u jednoj prostoriji škole. Škole bi u periodu „*Lockdowna*“ bile dužne osigurati rad od kuće svim djelatnicima koji pripadaju nekoj od zdravstveno rizičnih skupina i to: stariji od 60 godina; trudnice; oboljeli od dijabetesa, srčanih bolesti, hipertenzije, alergije dišnih putova i sluznice očiju; osobe s pridruženim oboljenjima (komorbiditetima) tj. bolesti/stanja koja postoje zajedno s glavnim oboljenjem.

Ravnatelj i pedagozi škola trebaju biti u školi na svom radnom mjestu kako bi koordinirali rad učitelja/nastavnika i pružali im dodatnu pomoć pri realiziranju NPP-a na daljinu ili ih upućivali na osobe od kojih mogu dobiti određenu stručnu pomoć. Dežurni učitelji/nastavnici vodili bi knjigu dežurstva i upisivali sva zapažanja i nazočne djelatnike u školi te djelatnike kojima je određena mjera samoizolaciji ili su upućeni na bolovanje. O djelatnicima, kojima je odobren rad od kuće, evidenciju vodi osoba koju zaduži ravnatelj.

Učiteljima/nastavnicima preporučuje se, kad god je to moguće, organiziranje nastavnog procesa putem kreiranih virtualnih učionica za svaki razredni odjel na zajedničkoj platformi SUM-a (*skole.sum.ba*) sukladno NPP-u i utvrđenom rasporedu sati. U situacijama, u kojima to nije izvodljivo, nastava bi se organizirala korištenjem: e-maila, Viber i WhatsApp grupa ili putem drugih mreža i digitalnih platformi. U skladu s uzrastom i mogućnostima, učenicima se mogu dati zadaci samostalnog kreiranja digitalnih nastavnih materijala ili istraživanje određenog nastavnog problema (problemska nastava) te im na taj način omogućiti upoznavanje s nastavnim gradivom i njegovo usvajanje. Učitelji/nastavnici trebaju realizirati nastavne sadržaje koji su ključni za ostvarivanje ishoda učenja i koje oni smatraju bitnim za nastavak obrazovanja učenika, a koji su pogodni za provedbu na daljinu.

U virtualne učionice potrebno je uključiti i asistente koji će, u suradnji sa školama, predmetnim nastavnicima i roditeljima pružiti potrebnu podršku učenicima. Učenicima, koji rade po prilagođenom NPP-u, potrebno je ostaviti dovoljno vremena kako bi usvojili sadržaje i odgovorili na postavljene zadatke. U suradnji s pedagoškom službom škole, potrebno je za navedene učenike organizirati nastavu sukladno njihovim sposobnostima.

Preporuka je da zadaci, koji će biti prosljeđeni učenicima glazbenih odjela, budu u audio ili video formatu ili da budu realizirani audio-video pozivom u realnom vremenu.

Učitelji/nastavnici koji će snimati video lekcije mogu na YouTube kanalu pronaći upute za snimanje zaslona pomoću PowerPointa (poveznica na video: <https://be/K-LsYCCEkfl>). Svi ostali učitelji/nastavnici po stručnim aktivima u Županiji trebaju biti podrška onima koji prave prezentacije, a ravnatelj trebaju o njihovim aktivnostima i spremnosti za pomaganje kolegama voditi evidenciju. Nastava na daljinu dobra je prilika za suradnju svih koji podučavaju nastavne predmete iz jedne odgojno-obrazovne oblasti ili područja te za razvijanje kroskurikularnog pristupa u učenju (npr. učitelji/nastavnici koji podučavaju biologiju, fiziku i kemiju mogu zajedno planirati i kreirati digitalni nastavni materijal za neke od nastavnih sati).

Preporučuje se učiteljima/nastavnicima da nastavne materijale dijele s kolegicama i kolegama kako bi kompletnu nastavu na daljinu učinili svrhovitijom i zanimljivijom za učenike te na taj način potakli veću zainteresiranost učenika za nastavno gradivo i osigurali njihovu bolju pozornost tijekom učenja u ostvaruju većine općih odgojno-obrazovnih ciljeva.

Pri realizaciji nastavnih sadržaja, učitelji/nastavnici i razrednici obvezni su pratiti rad i napredovanje učenika i o tome voditi internu evidenciju. O prikupljenim informacijama

uključenosti učenika u rad i kvaliteti toga rada učitelj/nastavnik dužan je jednom tjedno informirati roditelje putem uspostavljenog komunikacijskog kanala. Sukladno tome, ocjenjivanje učenika tijekom nastave na daljinu treba obuhvaćati njegova sve tri vida i to: dijagnostičko (prije podučavanja), formativno (tijekom poučavanja) i sumativno (nakon poučavanja), a svaki od njih dan je na izbor i procjenu pojedinog učitelja/nastavnika.

Svi učitelji razredne nastave i učitelji/nastavnici i razrednici u predmetnoj nastavi u osnovnim i srednjim školama dužni su uspostaviti neki oblik elektroničke komunikacije s učenicima iz svog razrednog odjela kako bi im mogli svakoga dana prosljeđivati digitalne nastavne materijale (samostalno snimljena predavanja ili video materijal izrađen uz korištenjem digitalne platforme SUM-a *skole.sum.ba* ili PowerPoint prezentacije, kao i sve druge materijale za učenje). Pored digitalnih materijala učitelji/nastavnici prosljeđivali bi učenicima primjerene upute i usmjeravali njihovo učenje ili izradu domaćih zadataka.

U cilju usklađenog i primjerenog provođenja nastavnog procesa za vrijeme odvijanja nastave na daljinu, škola bi trebala odrediti školskog koordinatora za nastavu na daljinu.

Ministarstvo i škole organizirat će obuke po školama kako bi učitelji/nastavnici bili u potpunosti osposobljeni za kreiranje virtualnih učionica putem digitalne platforme, snimanje vlastitih video predavanja i izradu PowerPoint prezentacija. Svi navedeni alati i stečene vještine u značajnoj mjeri će koristiti učiteljima/nastavnicima u osmišljavanju i realizaciji nastave na daljinu sa svojim učenicima.

Razrednik ili učitelj/nastavnik određenog nastavnog predmeta vodit će pedagošku dokumentaciju i evidenciju tijekom razdoblja nastave na daljinu u Dnevniku rada toga razrednog odjela. Ovakav način izvedbe nastavnog procesa tretirat će se kao redovita nastava i neće biti nikakve nadoknade nastavnih sati, ukoliko učitelji/nastavnici realiziraju najveći dio nastavnog gradiva predviđenog NPP-om za konkretni razredni odjel.

Asistenti u nastavi, pedagozi, defektolozi, socijalni pedagozi te ostali djelatnici mogu pružiti pomoć djelatnicima koji imaju poteškoće pri korištenju informatičke opreme.

Na temelju realizacije nastavnog gradiva prema rasporedu sati, učitelji razredne nastave i razrednici dužni su jednom tjedno podnositi Izvješće ravnatelju škole ili pedagogu za svoj razredni odjel, što uključuje pregled ostvarenog tjednog rada na dostavljenom obrascu, koji škola prosljeđuje i Ministarstvu. Tekstualno se navodi samo ono što se nije moglo realizirati. U obrascu treba navesti: ime i prezime učitelja/nastavnika, nastavni predmet i sadržaj, kojim sredstvom se prenosi i što je dostavljeno učenicima. Ostale materijale, koje su dostavili predmetni učitelji/nastavnici, razrednici trebaju prikupljati u odvojene mape ispisano ili elektronički (fajlovi) po tjednima i na taj način omogućiti naknadni uvid u rad svakog predmetnog učitelja/nastavnika u njegovom odjelu.

Svi akteri nastave na daljinu trebaju biti tolerantni i fleksibilni prema obiteljima koje imaju tri ili više učenika, a koji nemaju računalnu opremu ili koji imaju lošiju internet konekciju. Nejasnoće i problemi koji se javljaju u realizaciji nastave na daljinu učenik/roditelj treba prijaviti učitelju/nastavniku ili razredniku. Ukoliko učitelj/nastavnik ili razrednik ne može riješiti problem i dati instrukcije neophodno je kontaktirati školskog koordinatora za nastavu na daljinu. U vrijeme organizacije nastave na daljinu odgađaju se sva natjecanja i obuke učenika i djelatnika, izuzev *online* natjecanja i obuka, a škole trebaju zabraniti uporabu sportskih dvorana za sve svrhe dok traje pandemija izazvana virusom COVID-19.

U Orašju 25. 8. 2021. godine